

NOTĂ ANALITICĂ

privind rezultatele monitoringului financiar al activității economico-financiare în semestrul I al anului 2023 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat

Chișinău, 2023

CUPRINS

I. Prezentare generală.....	3
II. Monitoringul financiar al activității economico-financiare în semestrul I al anului 2023 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.....	5
III. Informația privind datoria întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, monitorizată în condițiile Legii nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.....	13
IV. Conexiunile întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat cu sistemul bugetar.....	15
V. Auditul extern și inspectarea financiară.....	19
VI. Concluzii și recomandări.....	22

Anexe

I. Prezentare generală

La situația din 30.06.2023, în Registrul patrimoniului public ținut de către Agenția Proprietății Publice subordonată Guvernului (în continuare - Agenția Proprietății Publice), sunt incluse 172 întreprinderi de stat, cu capital social în mărime de 5299,0 mil. lei și 70 societăți comerciale cu capital de stat, capitalul social al cărora este în mărime de 8170,1 mil. lei, din care proprietatea statului – 6582,3 mil. lei sau 80,6%. Din numărul total al societăților comerciale, 51 societăți dețin capital integral sau majoritar de stat, capitalul social al cărora este în mărime de 6205,9 mil. lei, din care proprietatea statului – 6081,2 mil. lei sau 98,0%.

Din 70 societăți comerciale cu capital de stat la:

- 21 entități economice cota statului în capitalul social constituie 100%;
- 20 entități economice - de la 75,0% pînă la 99,9%;
- 11 entități economice - de la 50,0% pînă la 74,9%;
- 9 entități economice - de la 25,0% pînă la 49,9%;
- 3 entități economice - de la 10,0% pînă la 24,9%;
- 6 entități economice - pînă la 9,9 la sută.

Tabelul 1.1

Informația consolidată privind numărul întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital de stat conform Registrului patrimoniului public, la 30.06.2023

	Î.S.		S.C.					
	Unități	Capital social (mil.lei)	Cu cota (partea socială a) statului în capitalul social			din care cu cota (partea socială a) statului mai mare de 50%		
			Unități	Capital social (mil.lei)		Unități	Capital social (mil.lei)	
			Total	inclusiv cota (partea socială a) statului		Total	inclusiv cota (partea socială a) statului	
Total conform Registrului patrimoniului public	172	5299,0	70	8170,1	6582,3	51	6205,9	6081,2
<i>din care:</i>								
- pe teritoriul Ucrainei	3	25,7	-	-	-	-	-	-
- în procedura lichidării sau insolvenței	43	316,1	22	491,8	329,8	12	388,8	303,6
- nu desfășoară activitate dar sunt înregistrate la I.P. „Agenția Servicii Publice”	20	37,5	11	5,9	3,3	8	4,4	3,2
Incluse în Lista monitorizată de MF în semestrul I, 2022, din care:	106	4919,7	-	-	-	31	5812,7	5774,4
- nu au prezentat rapoartele statistice la BNS	14	4,8	-	-	-	1	1,4	0,9
Total supuse monitoringului financiar în semestrul I, 2022	92	4914,9	-	-	-	30	5811,3	5773,5

Reieșind din datele tabelului 1.1, se evidențiază că la situația din 30 iunie 2023, lista întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, monitorizate de către Ministerul Finanțelor, include 106 întreprinderi de stat cu capital social în mărime de 4919,7 mil. lei și 31 societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, capitalul social al cărora constituie 5812,7 mil. lei, din care proprietatea statului – 5774,4 mil. lei sau 99,3%.

Astfel, monitoringul financiar al activității în semestrul I al anului 2023 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat

a fost efectuat în baza:

- datelor cumulate din raportul „Cercetare statistică trimestrială Nr. 5-C „Costurile și cheltuielile entității” pentru trimestrul I și trimestrul II al anului 2023, prezentat de entități Biroului Național de Statistică;

- datelor Serviciului Fiscal de Stat cu privire la obligațiile fiscale ale entităților (calculate, achitate și restanțele admise);

- datelor cu privire la datoria sectorului public, monitorizată de către Ministerul Finanțelor conform art.12 din Legea nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

Concomitent, se menționează că în perioada de raportare, din numărul total al entităților economice incluse în lista entităților monitorizate de minister, 14 întreprinderi de stat și 1 societăți comerciale nu au fost supuse monitorizării financiare întrucât nu au prezentat rapoartele statistice trimestriale Biroului Național de Statistică în modul stabilit de legislația în vigoare (anexa 1.1). Astfel, în perioada analizată, urmau să fie supuse monitorizării financiare 106 întreprinderi de stat și 31 societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, inclusiv 14 societăți comerciale cu capital integral de stat.

Urmează să remarcăm că, la sfârșitul anului 2022 a fost încetată procedura insolvenței Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Maximovca” care își desfășoară activitatea în prezent în regim obișnuit și este inclusă în Lista întreprinderilor monitorizate de minister. De asemenea, în semestrul I, 2023 Î.S. Teatrul Epic de Etnografie și Folclor „Ion Creangă” a fost reorganizat în instituție publică potrivit Hotărârii Guvernului nr. 84/2023 cu privire la reorganizarea prin transformare a Întreprinderii de Stat Teatrul Epic de Etnografie și Folclor „Ion Creangă”. De asemenea, Î.S. pentru Silvicultură „din Taraclia” a fost fuzionată cu Î.S. pentru Silvicultură „SILVA-SUD” Cahul” conform Hotărârii Guvernului nr.336/2023 cu privire la reorganizarea unor întreprinderi de stat și modificarea anexei nr.3 la Hotărârea Guvernului nr.150/2010 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției „Moldsilva”, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acesteia.

În contextul celor expuse, pentru semestrul I al anului 2023, au fost supuse monitorizării financiare 93 întreprinderi de stat și 31 societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, care au prezentat rapoartele statistice trimestriale Biroului Național de Statistică pentru trimestrul I și trimestrul II al anului 2023.

Notă. La studierea rezultatelor monitoringului financiar al întreprinderilor de stat, urmează a se ține cont de faptul că, unele din întreprinderile de stat nu au fost supuse monitorizării financiare pentru rezultatele semestrului I al anului 2023. În acest sens, întru neadmiterea distorsionării datelor, evoluția veniturilor din vânzări, a costurilor și cheltuielilor și a profitului (pierderilor) va fi analizată luând în calcul 0921 a entităților, ce nu include, la totalul generalizat al indicatorilor, valoarea indicatorilor

întreprinderilor de stat, care în perioada similară a anului 2022, nu au prezentat Biroului Național de Statistică raportul „Cercetare statistică trimestrială Nr. 5-C „Costurile și cheltuielile entității” (Î.S. pentru Silvicultură „din Taraclia”, Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Maximovca” și Î.S. Sistemul de Gospodărire a Apelor „Nistru-Centru”).

Concomitent, se evidențiază că, pentru perioada de analiză a semestrului I, 2023, „Hotelul Chișinău” S.A. nu a fost supusă monitoringului financiar, întrucât nu a prezentat raportul statistic prenotat pentru trimestrul I și trimestrul II, 2023, motiv pentru care nu poate fi apreciată la justa valoare activitatea acestei entități pentru perioada menționată.

Astfel, Ministerul Finanțelor a efectuat monitoringul financiar pentru a obține o imagine pertinentă a situației economico-financiare a entităților cu capital de stat, reflectată în nivelul profitabilității, eficienței și riscului.

II. Monitoringul financiar al activității economico-financiare în semestrul I al anului 2023 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat

Mărimea veniturilor, dinamica veniturilor din vânzări

Conform datelor cumulative ale raportului generalizat „Cercetare statistică trimestrială Nr. 5-C „Costurile și cheltuielile entității”, se atestă că *întreprinderile de stat* au înregistrat în semestrul I al anului 2023 venituri totale în cuantum de 2939,1 mil. lei, inclusiv:

- venituri din vânzări – 2828,6 mil. lei;
- alte venituri din activitatea operațională – 110,5 mil. lei.

Potrivit bazei comparabile, valoarea veniturilor din vânzări înregistrate de întreprinderile de stat este cu 838,5 mil. lei mai mare față de semestrul I al anului 2022 (anexa 2.1). Majorarea respectivă a fost generată în mare parte de majorarea, cu peste 1,0 mil. lei, a veniturilor din vânzări la 42 întreprinderi de stat.

În particular, din numărul total al întreprinderilor de stat, conform bazei comparabile, la 62 întreprinderi de stat, veniturile din vânzări s-au majorat cu 898,3 mil. lei, iar la 23 întreprinderi de stat, veniturile din vânzări s-au micșorat cu 59,8 mil. lei, inclusiv 9 întreprinderi (Î.S. Institutul de Cercetare, Proiectare și Tehnologie „Energoproiect”, Î.S. „Moldtranselectro”, Î.S. Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Ungheni”, Î.S. Stațiunea didactică experimentală „Petricani”, Î.S. Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Bender”, Î.S. „Litoral”, Î.S. „Bacul Molovata”, Întreprinderea agricolă de stat „Serele din Chișinău și Î.S. „Stația de Stat pentru Încercarea Mașinilor”) în *semestrul I al anului 2023* nu au înregistrat venituri din vânzări. Cele mai considerabile micșorări fiind reflectate în tabelul 2.1.

Totodată, se remarcă, că 5 întreprinderi de stat (Î.S. „Moldtranselectro”, Î.S.

„Litoral”, Î.S. „Stația de Stat pentru Încercarea Mașinilor”, Î.S. „Bacul Molovata” și Întreprinderea agricolă de stat „Serele din Chișinău”) nu înregistrează venituri din vânzări în semestrul I al anilor 2022-2023.

Figura 2.1. Evoluția în dinamică a veniturilor din vânzări, a întreprinderilor de stat și societăților comerciale, în 6 luni, 2022-2023, mil. lei

De asemenea, se remarcă că în semestrul I al anului 2023 *societățile comerciale* au înregistrat venituri totale în sumă de 22586,3 mil. lei, inclusiv:

- venituri din vânzări - 22216,9 mil. lei;
- alte venituri din activitatea operațională – 369,4 mil. lei.

Potrivit datelor raportului statistic, valoarea veniturilor din vânzări înregistrate de societățile comerciale s-a majorat cu 10479,8 mil. lei față de semestrul I, 2022 (anexa 2.2). Majorarea respectivă s-a datorat în mod special creșterii, cu peste 1,0 mil. lei, a veniturilor din vânzări la 21 societăți comerciale. Totodată, diminuarea cu peste 1,0 mil. lei a veniturilor din vânzări a fost înregistrată la 4 societăți comerciale. Cele mai considerabile diminuări ale veniturilor din vânzări au fost înregistrate de S.A. „Metalferos” și sunt reflectate în tabelul 2.1.

Tabelul 2.1

Întreprinderile de stat și societățile comerciale cu cele mai mari micșorări ale veniturilor din vânzări, în perioada semestrului I al anului 2023 (mil. lei)

Nr.	Denumirea agentului economic	Micșorarea față de semestrul I, 2022
1.	Î.S. Institutul de tehnică agricolă „Mecagro”	16,8
2.	Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”	12,6
3.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	7,6
4.	Î.S. pentru Silvicultură „Silva –Sud”	7,1
5.	Î.S. „Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”	3,4
6.	Î.S. Stațiunea Didactică Experimentală „Criuleni”	3,1
7.	Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”	1,8
8.	Î.S. Institutul de Geodezie Prospecțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD”	1,3
9.	Î.S. pentru Silvicultură din „Tighina”	1,5
10.	Î.S. „Rusca”	1,1
1.	S.A. „Metalferos”	129,7
2.	S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”	6,2
3.	S.A. „Drumuri Ialoveni”	5,3
4.	S.A. „Sanfarm-Prim”	3,4
5.	S.A. „Cartuș”	0,6
6.	S.A. „RĂUT”	0,2

Din numărul total al societăților comerciale, la 23 societăți comerciale veniturile din vânzări s-au majorat cu 10625,4 mil. lei (se menționează că societatea comercială S.R.L. „Arena Națională” în semestrul I al anului 2023 a înregistrat venituri din vânzări, în timp ce în semestrul I al anului 2022 acestea nu au fost înregistrate). La 6 societăți,

veniturile din vânzări s-au micșorat cu 145,5 mil. lei. Totodată, se menționează că o societate comercială S.A. „Institutul de Cercetări Științifice „Rif-Acvaaparatus” nu a înregistrat venituri din vânzări în semestrul I, anii 2022-2023.

Micșorarea veniturilor din vânzări, la entități, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent, poate condiționa micșorarea taxei pe valoarea adăugată încasată în bugetul de stat, fapt ce reprezintă un risc fiscal pentru bugetul public național.

Totodată, din numărul total al întreprinderilor de stat, 42 întreprinderi de stat au înregistrat în semestrul I, 2023 *majorări ale veniturilor din vânzări mai mari de 1 milion lei*, comparativ cu semestrul I, 2022, din care: Î.S. „Moldelectrica (cu 308,0 mil. lei), Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău (cu 196,6 mil. lei), Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” (cu 77,5 mil. lei), Î.S. „Poșta Moldovei” (cu 43,1 mil. lei), Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „Moldatsa” (cu 34,9 mil. lei), Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” (cu 27,2 mil. lei), Î.S. „Servicii Pază” (cu 25,7 mil. lei), Î.S. pentru Silvicultură „Călărăși” (cu 13,7 mil. lei), Î.S. „Portul Fluvial Ungheni” (cu 12,3 mil. lei), Î.S. pentru Silvicultură „Orhei” (cu 10,9 mil. lei), Î.S. „Detașamentul de Pază Paramilitară” (cu 9,5 mil. lei), Î.S. pentru Silvicultură „Chișinău” (cu 9,4 mil. lei), Î.S. „pentru Silvicultură „Hîncești-Silva” (cu 8,9 mil. lei), Î.S. Rezervatia Naturală „Plaiul Fagului (cu 8,6 mil. lei), Î.S. „Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert” (cu 7,9 mil. lei) și Î.S. „Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici” (cu 7,4 mil. lei).

În tabelul 2.2, a fost reflectată dinamica veniturilor din vânzări obținute pentru semestrul I în perioada anilor 2018-2023, de către entitățile cu capital de stat.

Tabelul 2.2

Analiza dinamicii veniturilor din vânzări la unele întreprinderi de stat și societăți comerciale, pentru semestrul I, anii 2018-2023 (mil. lei)

Nr. d/o	Denumirea întreprinderii	Semestrul I, 2018	Semestrul I, 2019	Semestrul I, 2020	Semestrul I, 2021	Semestrul I, 2022	Semestrul I, 2023
1.	Î.S. „Moldelectrica”	297,1	301,7	287,6	313,6	315,9	623,9
2.	Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”	153,8	159,2	157,6	178,3	254,8	332,3
3.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	435,4	498,0	344,7	220,3	551,3	543,7
4.	Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”	28,1	27,2	26,5	30,4	15,2	2,5
5.	Î.S. „Poșta Moldovei”	201,8	251,8	194,2	209,0	218,0	261,1
6.	Î.S. „Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”	18,0	20,6	8,5	13,6	12,2	19,6
7.	Î.S. „Portul Fluvial Ungheni”	1,7	1,7	1,8	5,9	12,1	24,4
1.	S.A. „Moldtelecom”	853,2	835,4	794,1	813,9	802,5	817,5
2.	S.A. „Termoelectrica”	1562,5	1508,1	1327,4	1544,9	2832,1	3522,5
3.	S.A. „Red Nord”	334,0	378,1	337,0	371,7	363,9	402,9
4.	S.A. „CET-Nord”	181,8	158,0	190,7	224,0	327,0	653,1
5.	S.A. „Combinatul de vinuri „Cricova”	92,8	94,9	64,7	86,8	106,8	100,6
6.	S.A. „Metalferos”	693,1	702,6	479,5	1340,5	182,0	52,3
7.	S.A. „Loteria Națională a Moldovei”	1,6	343,8	203,7	1385,3	3109,2	3876,3

**cifrele nu au fost menționate întrucât reflectă activitatea S.A. „Red Nord” de pînă la absorbția S.A. „Red Nord-Vest” și nu sunt comparative cu perioada 2018-2020.*

Din numărul societăților comerciale monitorizate, majorarea veniturilor din vânzări cu peste 1,0 mil. lei comparativ cu semestrul I, 2022, s-a înregistrat la 20 societăți, din

care: la S.A. „EnergoCom” cu 8103,2 mil. lei, la S.A. „Loteria Națională a Moldovei” veniturile din vânzări s-au majorat cu 767,1 mil. lei, la S.A. „Termoelectrica” cu 690,4 mil. lei, la S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” cu 540,5 mil. lei, la S.A. „CET Nord” cu 326,1 mil. lei, la S.A. „Franzeļuța” cu 48,5 mil. lei, la S.A. „RED Nord” cu 39,0 mil. lei, la S.A. „Drumuri Criuleni” cu 21,4 mil. lei, la S.A. „Moldtelecom” cu 15,0 mil. lei, la S.A. „Drumuri Soroca” cu 14,2 mil. lei și la S.A. Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo” cu 12,3 mil. lei.

Structura veniturilor din vânzări

În structura veniturilor din vânzări înregistrate de către *întreprinderile de stat* supuse analizei în semestrul I, 2023, ponderea majoritară (63,8% sau 1802,6 mil. lei) a revenit veniturilor obținute din prestarea serviciilor (figura 2.2). *Valoarea totală a veniturilor din prestarea serviciilor include venituri încasate din serviciile prestate populației – 169,1 mil. lei și venituri obținute din serviciile prestate întreprinderilor – 1633,5 mil. lei.*

Totodată, veniturile întreprinderilor încasate din vânzarea produselor finite dețin ponderea de 26,2% sau 740,7 mil. lei, iar veniturile din contracte de leasing operațional și financiar (arenda și locațiune) au constituit 1,5% sau 41,9 mil. lei. De asemenea, din vânzarea mărfurilor s-au încasat venituri în mărime de 241,8 mil. lei (sau 8,5%), fiind constituite din venituri din vânzarea mărfurilor cu amănuntul (15,9 mil. lei) și venituri din vânzarea mărfurilor cu ridicata (225,9 mil. lei).

Figura 2.2. Structura veniturilor din vânzări ale întreprinderilor de stat, în sem. I, 2023

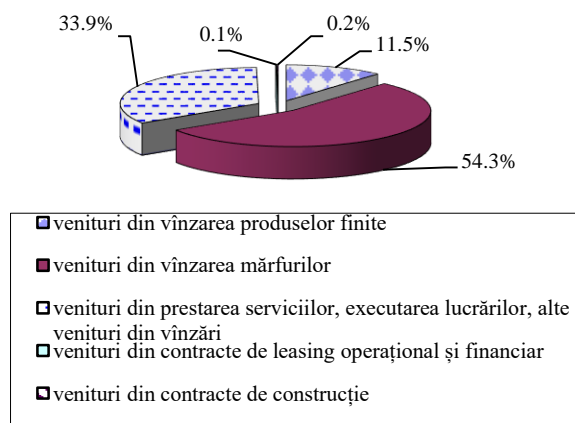

Figura 2.3. Structura veniturilor din vânzări ale societăților comerciale, în sem. I, 2023

În conformitate cu datele din figura 2.3, se menționează că ponderea majoritară în totalul veniturilor din vânzări în semestrul I, 2023 ale *societăților comerciale* este deținută de veniturile din vânzarea mărfurilor – 54,3% (sau 12072,3 mil. lei). Din valoarea totală a veniturilor din vânzarea mărfurilor 10356,3 mil. lei - reprezintă veniturile din vânzarea mărfurilor cu ridicata, iar 1716,0 mil. lei reprezintă veniturile din vânzarea mărfurilor cu amănuntul.

Veniturile societăților comerciale din prestarea serviciilor dețin 33,9% (sau 7521,4 mil. lei). Din valoarea totală a veniturilor din prestarea serviciilor 1537,5 mil. lei

reprezintă veniturile din serviciile prestate întreprinderilor, iar 5983,9 mil. lei reprezintă veniturile din serviciile prestate populației.

Veniturile societăților comerciale din vânzarea produselor finite dețin 11,5% din total venituri din vânzări (sau 2563,1 mil. lei), veniturile societăților comerciale din contractele de construcții alcătuiesc circa 35,0 mil. lei sau 0,2% din totalul veniturilor din vânzări, iar veniturile din contractele de leasing operațional și financiar (arendă, locațiune) 25,1 mil. lei sau 0,1 la sută.

Potrivit datelor prezentate în tabelul 2.3, se constată că, *în structura veniturilor societăților comerciale din prestarea serviciilor*, în semestrul I, 2023, predomină veniturile din serviciile prestate populației – 79,6%, urmată de ponderea veniturilor prestate întreprinderilor – 20,4%.

Tabelul 2.3

Structura veniturilor societăților comerciale din prestarea serviciilor, în semestrul I al anului 2023

Nr.	Componente	Valoarea (mil. lei)	Ponderea (%)
1.	Prestate întreprinderilor	1537,5	20,4
2.	Prestate populației	5983,5	79,6
	Total	7521,4	100

Pe lângă acestea, în perioada de raportare, 19 întreprinderi de stat (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Moldelectrica”, Î.S. „Poșta Moldovei”, Î.S. „Centrul de Medicină al Aviației Civile a RM”, Î.S. „Combinatul de vinuri de calitate „Mileștii Mici”) au suportat un cost de procurare pentru mărfurile vândute în mărime de 236,2 mil. lei, iar 8 societăți comerciale (S.A. „Franzețuța”, S.A. „Sanfarm-Prim”, S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, S.A. „Cartuș”, S.A. „EnergoCom”, S.A. „Barza Albă”, S.A. „Drumuri Criuleni”) au suportat un cost de procurare pentru mărfurile vândute în mărime de 12273,4 mil. lei.

Mărimea, dinamica și structura costurilor și cheltuielilor

Analiza costurilor și cheltuielilor este importantă, în contextul în care, aceasta reflectă modul în care sunt utilizate resursele materiale, umane, financiare de care dispune entitatea, precum și impactul alocării acestora asupra performanțelor ei.

Prin urmare, conform datelor cumulate ale raportului generalizat „Cercetare statistică trimestrială Nr. 5-C „Costurile și cheltuielile entității”, se atestă că *întreprinderile de stat* aveau înregistrate costuri și cheltuieli aferente activității desfășurate în 6 luni, 2023 în sumă de 2615,9 mil. lei. *Potrivit bazei comparabile*, mărimea costurilor și cheltuielilor înregistrate de întreprinderi este cu 660,7 mil. lei mai mare comparativ cu semestrul I, 2022 (anexa 2.1).

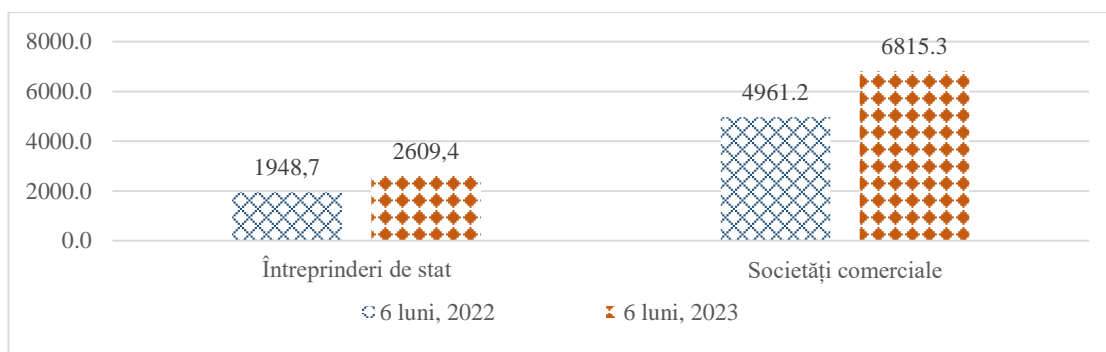

Figura 2.4. Evoluția în dinamică a costurilor și cheltuielilor întreprinderilor de stat și societăților comerciale, în 6 luni, 2022-2023, conform bazei comparabile, mil. lei

De asemenea, se constată că, **societățile comerciale** supuse monitoringului financiar aveau înregistrate costuri și cheltuieli aferente activității desfășurate în semestrul I al anului 2023 în sumă de 6815,3 mil. lei. Mărimea costurilor și cheltuielilor înregistrate de **societățile comerciale** s-au majorat cu 1854,2 mil. lei față de semestrul I al anului 2022 (anexa 2.2).

Astfel, în structura costurilor și cheltuielilor **întreprinderilor de stat** înregistrate în semestrul I, 2023, ponderea majoritară (54,8% - 1429,2 mil. lei) a revenit cheltuielilor cu personalul, acestea incluzând și contribuțiile privind asigurările sociale de stat și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală.

O altă pondere semnificativă (27,9% - 728,6 mil. lei) a revenit costurilor și cheltuielilor materiale, din care cheltuielile privind materiile prime, materialele, semifabricatele cumpărate și piesele de schimb au înregistrat 219,2 mil. lei, iar costurile și cheltuielile aferente combustibilului - 121,7 mil. lei (figura 2.5).

Totodată, amortizarea și deprecierea activelor imobilizate a constituit 7,4% (193,5 mil. lei) din total costuri și cheltuieli ale întreprinderilor de stat, iar ponderea altor costuri și cheltuieli operaționale în total costuri și cheltuieli reprezintă 5,4% (141,3 mil. lei). Din valoarea cheltuielilor menționate, costurile și cheltuielile aferente leasingului operațional și financiar (arendei și locațiunii) constituie 9,6 mil. lei, iar costurile îndatorării constituie – 0,3 mil. lei.

Concomitent, în perioada analizată, întreprinderile de stat au suportat costuri și cheltuieli aferente serviciilor (lucrărilor) prestate (executate) de terți în cadrul activității operaționale în mărime de 116,8 mil. lei (4,5% din total costuri și cheltuieli), din care: 9,0 mil. lei reprezintă costuri și cheltuieli pentru serviciile de transport, 8,5 mil. lei pentru cele de comunicații și 0,5 mil. lei pentru prelucrarea materiei prime proprii.

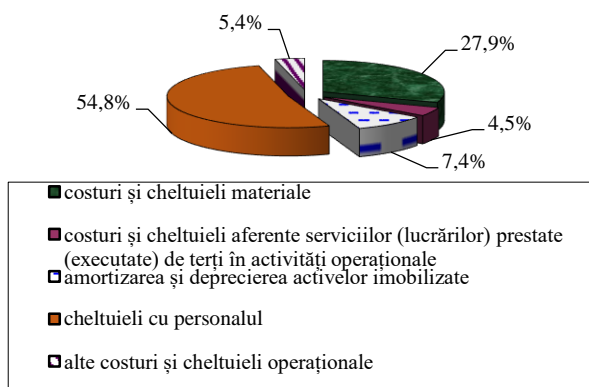

Figura 2.5. Structura costurilor și cheltuielilor întreprinderilor de stat, în sem. I, 2023

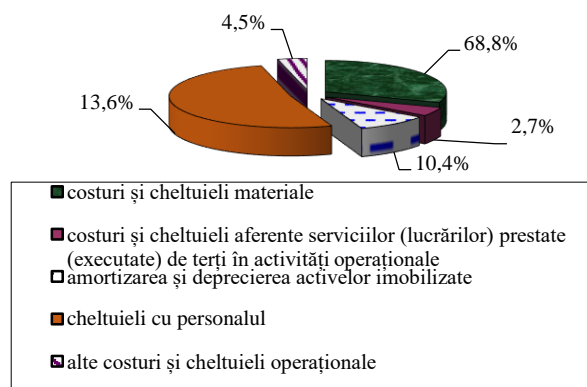

Figura 2.6. Structura costurilor și cheltuielilor societăților comerciale, în sem. I, 2023

În structura costurilor și cheltuielilor **societăților comerciale** aferente semestrului I al anului curent 68,8% (sau 4686,2 mil. lei) revin consumurilor și cheltuielilor materiale (figura 2.6). Din valoarea totală a acestora, pentru procurarea materiilor prime, materialelor, semifabricatelor cumpărate și pieselor de schimb utilizate s-au cheltuit 3857,1 mil. lei, iar pentru combustibil 652,3 mil. lei.

O pondere semnificativă 13,6% (sau 926,9 mil. lei) a revenit remunerării muncii (inclusiv contribuțiile asigurărilor sociale de stat și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală). Amortizarea și deprecierea activelor imobilizate a constituit 10,4% (sau 711,9 mil. lei) din total costuri și cheltuieli ale societăților comerciale, iar serviciile prestate de terți au generat costuri și cheltuieli în proporție de 2,7% (sau 181,4 mil. lei). Din volumul cheltuielilor aferente serviciilor prestate de terți, pentru serviciile de transport s-au cheltuit 25,6 mil. lei, pentru serviciile de comunicații 15,0 mil. lei.

Ponderea altor costuri și cheltuieli operaționale înregistrate de societățile comerciale a constituit 4,5% din total costuri și cheltuieli (sau 309,0 mil. lei, din care costurile și cheltuielile privind leasingul operațional (arendă/locațiune) au constituit 22,3 mil. lei, iar costurile îndatorării (dobânzile calculate atribuite la cheltuieli) – 157,2 mil. lei).

Mărimea, dinamica profitului (pierderilor)

În semestrul I, 2023, **întreprinderile de stat** au obținut, per total profit net în mărime de 162,2 mil. lei. *Potrivit bazei comparabile*, întreprinderile de stat au obținut, în semestrul I, 2023 profit net în mărime de 164,4 mil. lei sau cu 89,5 mil. lei mai mult față de semestrul I, 2022. **Cel mai considerabil profit** a fost obținut de Î.S. „Moldelectrica”, Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău”, Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”, Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești”, Î.S. pentru Silvicultură „Hîncești-Silva”, Î.S. „Poșta Moldovei”, Î.S. „Portul Fluvial Ungheni”. **Cele mai mari pierderi** au înregistrat Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Radiocomunicații”, Î.S. „Combinatul Poligrafic”.

Tabelul 2.4

**Întreprinderile de stat cu cele mai mari profituri și
cele mai mari pierderi înregistrate în semestrul I al anului 2023 (mil. lei)**

Nr.	Denumirea agentului economic	Semestrul I, 2022, mil. lei	Semestrul I, 2023, mil. lei	Abaterea, +/- mil. lei
	Profit:			
1.	Î.S. „ <i>Moldelectrica</i> ”	3,0	51,9	+48,9
2.	Î.S. „ <i>Aeroportul Internațional Chișinău</i> ”	1,3	50,1	+48,8
3.	Î.S. „ <i>Nodul Hidroenergetic Costești</i> ”	6,2	30,1	+23,9
4.	Î.S. „ <i>Fabrica de Sticlă din Chișinău</i> ”	35,9	27,4	-8,5
5.	Î.S. pentru Silvicultură „ <i>Hîncești -Silva</i> ”	2,0	13,1	+11,1
6.	Î.S. „ <i>Poșta Moldovei</i> ”	-9,6	12,6	+22,2
7.	Î.S. „ <i>Portul Fluvial Ungheni</i> ”	4,7	12,1	+7,4
8.	Î.S. pentru Silvicultură „ <i>Călărași</i> ”	-3,0	8,3	+11,3
9.	Î.S. pentru Silvicultură „ <i>Glodeni</i> ”	2,7	6,6	+3,9
	Pierderi:			
1.	Î.S. „ <i>Calea Ferată din Moldova</i> ”	61,0	-77,4	-138,4
2.	Î.S. „ <i>Organizația Concertistica și de Impresariat „Moldova-Concert</i> ”	-6,0	-11,3	-5,3
3.	Î.S. „ <i>Aeroportul Internațional Mărculești</i> ”	-14,4	-8,7	-5,7
4.	Î.S. „ <i>Radiocomunicații</i> ”	-4,5	-8,1	-3,6
5.	Î.S. „ <i>Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice</i> ”	+2,2	-3,2	-5,4
6.	Î.S. „ <i>Combinatul Poligrafic</i> ”	-7,0	-3,0	-4,0
7.	Î.S. „ <i>Rusca</i> ”	-0,5	-1,8	-1,3
8.	Î.S. pentru utilizarea spatiului aerian si deservirea traficului aerian „ <i>Moldatsa</i> ”	-33,5	-1,6	-31,9
9.	Î.S. Expediția Hidro-Geologică din Moldova „ <i>EHGEOM</i> ”	+0,7	-1,6	-2,4

Societățile comerciale, în semestrul I al anului 2023 au obținut per total profit net în mărime de 62,9 mil. lei sau cu 450,7 mil. lei mai puțin față de semestrul I, 2022.

Tabelul 2.5

**Societățile comerciale cu cele mai mari profituri și
cele mai mari pierderi obținute în semestrul I al anului 2023 (mil. lei)**

Nr.	Denumirea agentului economic	Semestrul I, 2022, mil. lei	Semestrul I, 2023, mil. lei	Abaterea, +/- mil. lei
	Profit:			
1.	S.A. „ <i>Furnizarea Energiei Electrice Nord</i> ”	-80,9	173,3	+254,2
2.	S.A. „ <i>Loteria Națională a Moldovei</i> ”	+85,0	102,9	+17,9
3.	S.A. „ <i>Moldtelecom</i> ”	70,1	102,5	+32,4
4.	S.A. „ <i>Red-Nord</i> ”	+54,9	53,8	-1,1
5.	S.A. Centrul Internațional de Expoziții „ <i>Moldexpo</i> ”	-2,8	5,7	+8,5
6.	S.A. „ <i>CET-Nord</i> ”	+7,8	2,7	+10,5
7.	S.A. „ <i>Drumuri- Soroca</i> ”	-1,4	4,8	+6,2
8.	S.A. „ <i>Barza Albă</i> ”	+3,4	4,4	+1,0
	Pierderi:			
1.	S.A. „ <i>Energocom</i> ”	-5,4	-185,1	-190,6
2.	S.A. „ <i>Termoelectrica</i> ”	389,7	-172,8	-562,5
3.	S.A. „ <i>Metalferos</i> ”	+8,2	-11,7	-19,8
4.	S.A. „ <i>Arena Națională</i> ”	-2,4	-11,3	-8,9
5.	S.A. „ <i>Răut</i> ”	-1,0	-4,4	-3,3
6.	S.A. „ <i>Franzețuța</i> ”	+0,7	-4,0	-4,8
7.	S.A. „ <i>Institutul de Cercetări Științifice „Rif-cvaaparatus</i> ”	-3,3	-1,8	-1,5
8.	S.A. „ <i>Drumuri – Cimișlia</i> ”	-1,6	-1,7	-0,1

Cel mai mare profit obținut în perioada respectivă se înregistrează la S.A.

„Furnizarea Energiei Electrice Nord”, S.A. „Loteria Națională a Moldovei”, S.A. „Moldtelecom”, S.A. „RED-Nord”, S.A. Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo”, S.A. „Drumuri Soroca” și S.A. „Barza Albă”.

Cele mai considerabile pierderi au fost generate de S.A. „EnergoCom”, S.A. „Termoelectrica”, S.A. „Metalferos”, S.A. „Arena Națională”.

Mărimea, dinamica și structura stocurilor

Luând în considerare că, una din dovezile politicii comerciale eficiente reprezintă situația stocurilor existente în cadrul entității, se consideră oportună efectuarea unei analize privind structura și dinamica acestora.

Prin urmare, se constată că *la situația din 30.06.2023, conform bazei comparabile, întreprinderile de stat dețineau stocuri în mărime de 1272,6 mil. lei*, fiind cu 162,2 mil. lei mai mult față de începutul anului 2023. Stocurile de mărfuri au fost înregistrate în valoarea de 287,6 mil. lei, iar produsele în valoare de 160,3 mil. lei. De asemenea, se remarcă că la situația din 30.06.2023 a fost înregistrată micșorarea produselor cu 9,8 mil. lei, iar materialele s-au majorat cu 11,0 mil. lei.

De altfel, *la situația din 30 iunie 2023, în contabilitatea societăților comerciale au fost înregistrate stocuri în sumă de 5798,5 mil. lei*, fiind cu circa 1545,0 mil. lei mai mici față de începutul anului de gestiune.

La finele perioadei analizate, stocurile de produse au fost înregistrate în valoare de 265,8 mil. lei, iar a mărfurilor în valoarea de 4618,0 mil. lei. Totodată, la situația din 30.06.2023 a fost înregistrată majorarea stocurilor a produselor cu 7,5 mil. lei și a materialelor cu 305,1 mil. lei față de începutul perioadei de gestiune.

III. Informația privind datoria întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, monitorizată în condițiile Legii nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat

În conformitate cu alineatul (5), art. 12 din Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, Ministerul Finanțelor generalizează și monitorizează datele cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

Astfel, în temeiul Regulamentului privind raportarea datoriei sectorului public, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, a fost generalizată informația privind împrumuturile interne și externe ale agenților economici monitorizați, care sunt contractate pe un termen de un an și mai mare.

Prin urmare, se menționează că la situația din 30.06.2023 potrivit datelor privind *fluxul și soldul împrumuturilor interne*, întreprinderile de stat și societățile comerciale

monitorizate, care au contractat credite de la băncile comerciale pe o perioadă de un an și mai mare, au înregistrat un sold al împrumuturilor în volum de 591,36 mil. lei, din care 4,9 mil. lei constituie stocul de arierate - suma restantă ce nu a fost achitată conform contractelor încheiate de către întreprinderile de stat în mărime de – 66,68 mil. lei, iar de către societățile comerciale – 529,68 mil. lei. Datoriile sunt prezentate în următorul tabel:

Nr. d/o	Debitorul	Sold la 30.06.2022, mil.lei	Sold la 30.06.2023, mil.lei	Abaterea, +/- mil.lei	Stoc de arierate la 30.06.2023, mil.lei
1.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	92,0	60,0	-32,0	-
2.	Î.S. Institutul de Cercetări Științifice în Construcții „Incercom”	1,3	0,08	-1,22	-
4.	Î.S.„Rusca”	0,4	0,9	+0,5	-
5.	Î.S.„Stațiunea Didactico-Experimentală Criuleni”	-	0,7	+0,7	-
6.	S.A. „Moldtelecom”	367,3	367,3	-	-
7.	S.A. „Combinatul de Vinuri Cricova”	138,3	142,2	+3,9	2,7
8.	S.A. „Drumuri Cimișlia”	3,3	2,7	-0,6	-
9.	S.A. „Cartuș”	-	4,6	+4,6	2,1
10.	S.A. „Red-Nord”	-	0,02	+0,02	-
11.	S.A. „Drumuri Cahul”	-	0,4	+0,4	0,1
12.	S.A. „Drumuri Căușeni”	0,4	0,06	-0,34	-
13.	S.A. „Barza Albă”	3,2	12,4	+9,2	-
TOTAL:		606,2	591,36	16,24	4,9

După cum se observă din datele tabelului de mai sus, cele mai mari împrumuturi interne s-au înregistrat la S.A. „Moldtelecom” – 367,3 mil. lei, S.A. „Combinatul de Vinuri Cricova” – 142,2 mil. lei și Î.S. „Calea Ferată din Moldova” – 60,0 mil. lei.

Concomitent, potrivit datelor privind *fluxul și soldul împrumuturilor externe*, la situația din 30.06.2023 S.A. „Loteria Națională a Moldovei” nu înregistrează împrumuturi externe, față de situația 30.06.2022.

Adițional, la situația din 30.06.2023 se atestă:

1. datorii pe împrumuturi recreditate din surse interne și/sau externe față de Ministerul Finanțelor:

• Î.S. „Moldtranelectro”, în mărime de 37,2 mil. lei și 1,62 mil. dolari SUA, care reprezintă solduri cu termen expirat;

• Î.S. „Moldelectrica”, în mărime de 2,3 mil. dolari SUA și 32,5 mil. EURO;

• Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, în mărime de 24,7 mil. EURO;

• S.A. „Termoelectrica”, în mărime de 30,4 mil. EURO;

• S.A. „CET-Nord”, în mărime de 8,1 mil. EURO.

TOTAL general: 6014,2 mil. lei împrumuturi recreditate, din care circa 37,2 mil. lei, 1,6 mil. dolari SUA reprezintă solduri cu termen expirat.

2. datorie pe împrumutul extern acordat sub garanția statului Î.S. „Moldtranelectro”, în mărime de 15,8 mil. lei (0,863 mil. dolari SUA), ce reprezintă sold cu termen expirat.

Este de remarcat că, neachitarea obligațiilor față de instituțiile financiare pe creditele interne și externe creează o situație dificilă privind independența financiară a

entităților economice. Totodată, neachitarea obligațiilor pe creditele acordate sub garanția statului, precum și cele recreditate generează riscul fiscal (financiar) de stingere a datoriilor din contul surselor bugetului de stat.

IV. Conexiunile întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat cu sistemul bugetar

Datorii privind impozitele și taxele

Potrivit datelor Serviciului Fiscal de Stat cu privire la obligațiile fiscale (calculate și restanțele admise), se constată că la situația din 30.06.2023, *întreprinderile de stat și societățile comerciale aveau înregistrate datorii privind impozitele și taxele față de bugetul public național* în mărime de 69,7 mil. lei inclusiv: datorii ale întreprinderilor de stat - 60,3 mil. lei și ale societăților comerciale - 9,4 mil. lei.

Tabelul 4.1

Sinteza datoriilor întreprinderilor de stat față de bugetul public național, la situația din 30 iunie 2023

(mil. lei)

Verigile sistemului bugetar:	Inclusiv:			Total pe bugete
	plăți de bază	penalități	amenzi	
Bugetul de stat	12,8	8,1	0,9	21,8
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	3,8	1,3	-	5,1
Bugetul asigurărilor sociale de stat	19,7	8,8	-	28,5
Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	3,3	1,6	-	4,9
TOTAL	39,6	19,8	0,9	60,3

Din suma datoriilor întreprinderilor de stat, datoriile aferente plăților de bază au constituit 39,6 mil. lei, datoriile aferente penalităților - 19,8 mil. lei, iar datoriile privind amenzile - 0,9 mil. lei (tabelul 4.1).

Cele mai mari datorii la situația din 30.06.2023, din suma totală a datoriilor întreprinderilor de stat, se înregistrează la:

- întreprinderile administrate de Agenția Proprietății Publice (42,8 mil. lei, în special Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Stația de Stat pentru Încercarea Mașinilor”, Î.S. „Sanatoriul-Preventoriu de bază „Constructorul”, Î.S. „Detașamentul de Pază Paramilitară”, etc;

- întreprinderile administrate de Administrația Națională a Penitenciarelor (16,1 mil. lei, în special Î.S. „Brănești”);

- întreprinderile administrate de Ministerul Apărării (circa 1,0 mil. lei, în special Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”);

- întreprinderile administrate de Agenția „Moldsilva” (0,4 mil. lei, în special Î.S. Silvo-Cinegetică „Taraclia”, Î.S. pentru Silvicultură „Tighina”);

În partea ce ține de societățile comerciale, se menționează că din valoarea totală a datoriilor în sumă de 9,4 mil. lei, datoriile aferente plăților de bază au constituit 8,9 mil. lei, iar penalitățile - 0,5 mil. lei (tabelul 4.2). Din totalul datoriilor societăților comerciale, cele mai mari datorii au fost înregistrate de S.A. „Răut”- 1,4 mil. lei, S.A.

„Drumuri Criuleni” - 1,2 mil. lei, S.A. „Drumuri Orhei” - 1,0 mil. lei, S.A. „Drumuri Cahul” - 0,9 mil. lei, S.A. „Drumuri Ialoveni” - 0,9 mil. lei, S.A. „Institutul de Cercetări Științifice „Rif-Acvaapararat” - 0,8 mil. lei, „Drumuri Cimișlia” - 0,8 mil. lei, S.A. „Drumuri Căușeni” și S.A. „Drumuri Soroca ” - a câte 0,8 mil. lei, S.A. „Drumuri Edineț” și S.A. „Hotelul Chișinău” a câte 0,4 mil. lei.

Tabelul 4.2

Sinteza datoriilor societăților comerciale față de bugetul public național, la situația din 30 iunie 2023, (mil. lei)

Verigile sistemului bugetar:	Inclusiv:		Total pe bugete
	plăți de bază	penalități	
Bugetul de stat	4,0	0,1	4,1
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	0,6	-	0,6
Bugetul asigurărilor sociale de stat	3,7	0,4	4,1
Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	0,6	-	0,6
TOTAL	8,9	0,5	9,4

Achitări de impozite și taxe

Conform datelor Serviciului Fiscal de Stat cu privire la obligațiile fiscale (calculate și achitate), *în semestrul I al anului gestionar, s-au înregistrat achitări de impozite și taxe în bugetul public național în quantum total de 1583,1 mil. lei, acestea cuprinzând achitări efectuate de întreprinderile de stat în mărime de 715,5 mil. lei și de către societățile comerciale 867,6 mil. lei.*

Achitățile efectuate de întreprinderile de stat au fost distribuite după cum urmează: bugetul de stat - 240,5 mil. lei (33,6%); bugetele unităților administrativ-teritoriale -72,9 mil. lei (10,2%); bugetul asigurărilor sociale de stat - 294,3 mil. lei (41,1%) și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - 107,8 mil. lei (15,1%).

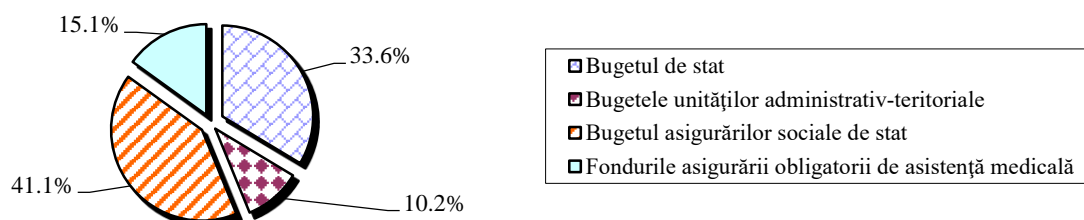

Figura 4.1. Structura achitărilor impozitelor și taxelor în bugetul public național de către întreprinderile de stat, pentru 6 luni ale anului 2023

Cu privire la achitățile societăților comerciale în bugetul public național, se menționează că acestea au fost transferate către bugetul de stat în mărime de 529,6 mil. lei (61,0%); bugetele unităților administrativ-teritoriale - 61,2 mil. lei (7,1%); bugetul asigurărilor sociale de stat - 201,0 mil. lei (23,2%) și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală - 75,8 mil. lei (8,7%).

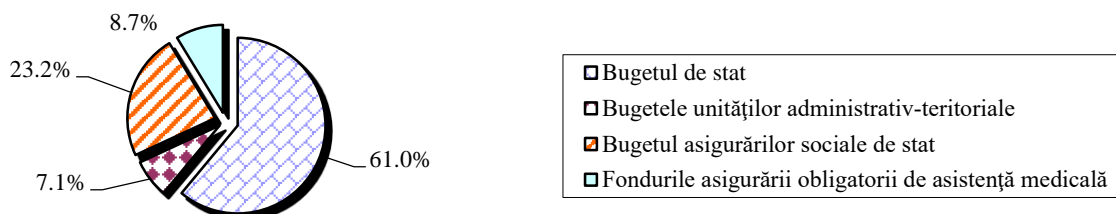

Figura 4.2. Structura achitărilor impozitelor și taxelor în bugetul public național de către societățile comerciale, pentru 6 luni ale anului 2023

Înlesniri și facilități fiscale

Conform legislației în vigoare, *entitățile beneficiază de înlesniri și facilități fiscale la principalele tipuri de impozite*. Astfel, în semestrul I al anului 2023, doar Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și S.A. „Drumuri Criuleni” au beneficiat de *înlesniri și facilități fiscale la plata taxei pentru apă, în mărime de 0,01 mil. lei și respectiv 0,04 mil. lei*, încasate conform prevederilor art. 306 al Codului Fiscal și prevederilor Legii nr. 68/2005 pentru punerea în aplicare a titlului VIII al Codului Fiscal.

Suplimentar, în temeiul prevederilor art. 96, 103 și 104 ale Codului Fiscal, în perioada semestrului I, 2023, entitățile au efectuat *livrări de mărfuri și servicii scutite de taxa pe valoarea adăugată (TVA), livrări de mărfuri și servicii la cota redusă a TVA și livrări la cota „0” a TVA*.

Livrările de mărfuri, servicii la cota redusă a TVA, în 6 luni ale anului 2023, de care au beneficiat:

- întreprinderile de stat, a constituit 209,7 mil. lei, cele mai semnificative revenind întreprinderilor administrate de Agenția „Moldsilva” - 197,9 mil. lei și întreprinderile administrate de Agenția Proprietății Publice în mărime de 11,5 mil. lei;

- societățile comerciale, au înregistrat 6381,6 mil. lei, dintre care: S.A. „EnergoCom” - 6169,7 mil. lei, S.A. „FranzeLuța” - 184,5 mil. lei, S.A. „Drumuri Strășeni” - 1,9 mil. lei, S.A. „Sanfarm Prim” - 22,3 mil. lei și S.A. „Moldtelecom” - 0,9 mil. lei.

Livrările de mărfuri și servicii scutite de TVA, efectuate în 6 luni ale anului 2023 de:

- întreprinderile de stat, constituie 324,0 mil. lei, cele mai semnificative livrări fiind înregistrate la întreprinderile administrate de Agenția Proprietății Publice - 265,5 mil. lei (în mare parte Î.S. „Poșta Moldovei” - 216,1 mil. lei, Î.S. „Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro” - 17,2 mil. lei, Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 4,7 mil. lei, Î.S. Sanatoriul-Preventoriu de baza „Constructorul” - 4,6 mil. lei, Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală” - 3,9 mil. lei și S.A. „Răut” - 0,5 mil. lei);

- societățile comerciale, constituie 1829,9 mil. lei, cele mai considerabile livrări scutite de TVA fiind înregistrate de: S.A. „EnergoCom” - 1826,8 mil. lei, S.A. „RED-Nord” - 0,8 mil. lei și S.A. „Moldtelecom” 0,9 mil. lei.

Totodată, în 6 luni, 2023, valoarea livrărilor de mărfuri și servicii la cota „0” a TVA

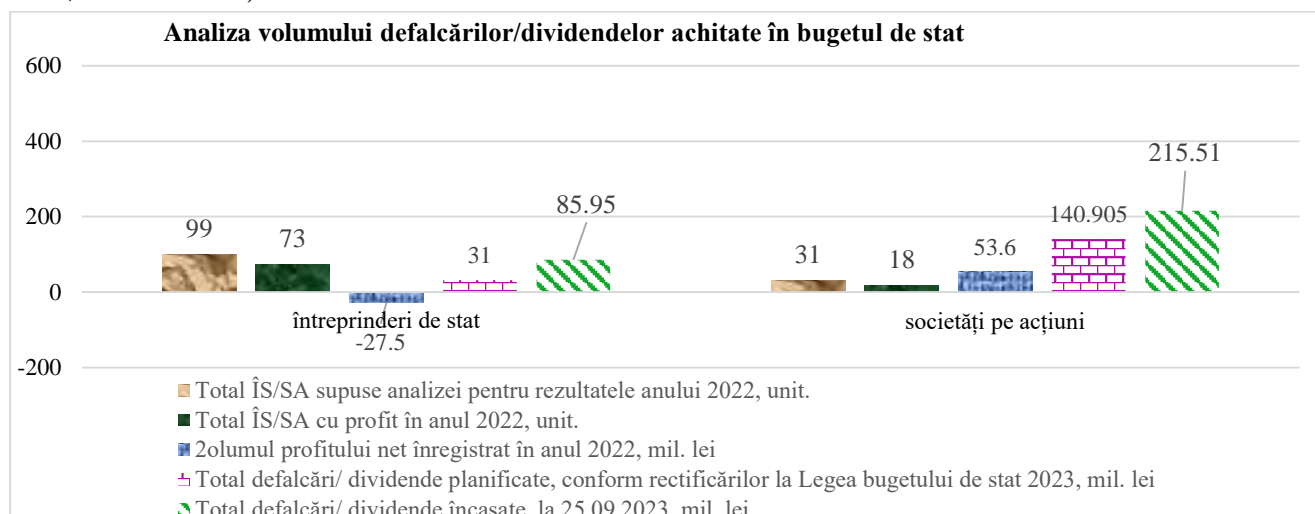
efectuate de:

- întreprinderile de stat, constituie 929,3 mil. lei, cele mai mari livrări fiind înregistrate de întreprinderile de stat administrate de Agenția Proprietății Publice – 796,1 mil. lei (în special Î.S. „Calea Ferată din Moldova” – 389,0 mil. lei, Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” – 199,1 mil. lei, Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” -107,1 mil. lei, Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „Moldatsa” – 60,7 mil. lei, Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” – 19,8 mil. lei și Î.S. „Institutul de Tehnica Agricolă „Mecagro” – 10,1 mil. lei);

- societățile comerciale, constituie 4414,6 mil. lei, cele mai semnificative livrări au fost înregistrate de S.A. „Termoelectrica” – 2275,0 mil. lei, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” – 819,2 mil. lei, S.A. „Energocom” – 810,1 mil. lei, S.A. „CET-Nord” – 394,0 mil. lei, S.A. „Combinatul de Vinuri „Cricova” – 47,9 mil. lei, S.A. „Franzeluța” – 44,2 mil. lei, S.A. „Metalferos” – 13,0 mil. lei, și S.A. „Barza Albă” – 10,5 mil. lei.

Dividende, defalcări încasate

Potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2023, nr.359/2022, pentru rezultatele obținute în anul 2022 de către întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu capital de stat, au fost prevăzute venituri ce urmau a fi încasate la bugetul de stat sub formă de defalcări și dividende în sumă de 31,0 mil. lei și respectiv 140,905 mil. lei (total – 171,905 mil. lei).

Conform datelor Trezoreriei de Stat, pentru rezultatele obținute în anul 2022, întreprinderile de stat au transferat, la situația din 25.09.2023, la bugetul de stat defalcări în mărime de **85,95 mil. lei, rata îndeplinirii fiind de peste 200,0% față de sumele aprobate prin Legea bugetului de stat pentru 2023, nr.359/2022, iar societățile pe acțiuni au transferat dividende în mărime de 215,5 mil. lei, rata îndeplinirii fiind de 152,9%, corespunzător cu un total de 301,45 mil. lei.**

Totodată, urmează să remarcăm că potrivit modificărilor efectuate prin Legea 70/2023 pentru modificarea unor acte normative la Legea nr.1134/1997 privind

societățile pe acțiuni și la Legea 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, termenul-limită de achitare în bugetul de stat a dividendelor/ defalcărilor este data de 30 august inclusiv.

În contextul celor expuse, se remarcă **că cele mai mari defalcări/ dividende** din profitul net obținut în anul 2022 au fost transferate de către:

➤ **defalcări:**

1. Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” – 51,2 mil. lei;
2. Î.S. „Nodul Hidroenergetic „Costești” – 6,3 mil. lei;
3. Î.S. „Portul Fluvial Ungheni” – 4,3 mil. lei;
4. Î. S. pentru Silvicultură „din Edineț”- 1,7 mil. lei;
5. Î. S. pentru Silvicultură din „Șoldănești”- 1,6 mil. lei;
6. Î.S. „Direcția pentru exploatarea imobilului” – 1,5 mil. lei;
7. Î.S. „Institutul de Geodezie, Prospeccțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD”- 1,5 mil. lei;
8. Î.S. „Administrația de Stat Drumurilor” – 1,5 mil. lei;
9. Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” – 1,3 mil. lei;
10. Î. S. pentru Silvicultură „din Cahul”- 1,2 mil. lei;

➤ **dividende:**

1. S.A. „Loteria Națională a Moldovei” – 85,1 mil. lei;
2. S.A. „Energocom” – 71,3 mil. lei;
3. S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord”- 34,7 mil. lei;
3. S.A. „Moldtelecom” – 18,6 mil. lei;
4. S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova” – 2,7 mil. lei;
5. S.A. „Barza Albă” – 2,4 mil. lei.

V. Auditul extern și inspectarea financiară

Cu referire la inspectarea financiară a activității economico-financiare a entităților economice cu proprietate de stat, se menționează că în semestrul I al anului 2023, Inspekția Financiară a efectuat:

- 5 *inspectări tematice la întreprinderile de stat;*
- 5 *inspectări complexe la întreprinderile de stat;*
- 8 inspectări complexe la societățile comerciale cu cota statului (anexa nr.3.1).

În cadrul inspectărilor financiare au fost depistate iregularități și încălcări ale legislației în vigoare din domeniul financiar-contabil, precum și din domeniul retribuirii muncii. Dintre cele mai frecvente încălcări se remarcă:

- atribuirea unor cheltuieli și costuri la cheltuieli ordinare și necesare a întreprinderii, care nu țin de activitatea de antreprenariat, ce duc la micșorarea profitului și diminuarea defalcărilor în bugetul de stat (cheltuieli legate de amortizarea și de întreținerea mijloacelor de transport, cheltuieli legate de salarizare, admiterea cheltuielilor neregulate legate de sponsorizări și donații);

- completarea neregulamentară a foilor de parcurs la mijloacele de transport;
- admiterea lipsurilor bunurilor materiale, precum și neînregistrarea în evidența contabilă a patrimoniului public;
- admiterea creanțelor cu termenul de prescripție expirat și nerecuperarea acestora în termenul stabilit de Codul Civil;
- neefectuarea la finele anului a inventarierii datoriilor și creanțelor, neasigurând astfel confirmarea veridicității datelor contabile și situațiilor financiare;
- ratarea veniturilor în urma neîncheierii contractelor pentru darea în arendă/locățiune a patrimoniului public sau încheierii contractelor la prețuri diminuate comparativ cu quantumul minim stabilit;
- încheierea acordurilor adiționale privind prelungirea termenelor de locățiune a unor suprafețe ale activelor neutilizate, fără acordul prealabil al fondatorului;
- casarea bunurilor uzate raportate la mijloace fixe, în lipsa autorizației de casare din partea fondatorului;
- lipsa regulamentelor interne privind modalitatea de organizare și desfășurare a achizițiilor de bunuri, materiale și servicii etc.

Despre acțiunile întreprinse întru înlăturarea încălcărilor depistate, entitățile urmează să informeze în scris Inspekția Financiară, în termenii prescriși în actele de control, cu prezentarea documentelor confirmative. De asemenea, rezultatele inspectărilor financiare sunt remise fondatorului/acționarului majoritar corespunzător al entității economice cu capital de stat, pentru întreprinderea măsurilor convenite conform competenței.

De asemenea, se comunică că art.11 alin. (1) al Legii nr.246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală (în continuare Legii nr.246/2017) prevede că *situațiile financiare anuale ale întreprinderilor de stat sunt supuse auditului extern obligatoriu, iar situațiile financiare anuale ale întreprinderilor municipale sunt supuse auditului extern obligatoriu în cazul în care acestea fac parte din categoria entităților mijlocii, a entităților mari sau a entităților de interes public, în corespundere cu legislația contabilă*, precum și art. 88 alin. (1) al Legii nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni (în continuare Legii nr.1134/1997) care prevede că *auditul obligatoriu al situațiilor financiare anuale se efectuează la entitatea de interes public și la societatea în care cota statului depășește 50% din capitalul social*.

În această ordine de idei, s-a estimat că auditului obligatoriu al situațiilor financiare pentru anul 2022, în temeiul art.11 alin. (1) al Legii nr.246/2017 și art.88 alin.(1) din Legea nr.1134/1997, urmau a fi supuse 116 întreprinderi de stat și 31 societăți pe acțiuni cu capital integral sau majoritar de stat care au fost supuse monitoringului economico-financiar pentru anul 2021 efectuat de către Ministerul Finanțelor.

În același timp, conform art.3 alin.(1) al Legii contabilității și raportării financiare nr.287/2017 (în continuare Legii nr.287/2017), întreprinderea de stat sau societatea pe

acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social care este entitate mare, face parte din categoria *entităților de interes public*.

La rândul său, potrivit prevederilor art.4 alin.(4) al Legii nr.287/2017, entitatea mare este entitatea care, la data raportării, depășește limitele a două dintre următoarele criterii:

- a) totalul activelor – 318000000 de lei;
- b) veniturile din vânzări – 636000000 de lei;
- c) numărul mediu al salariaților în perioada de gestiune – 250.

În acest sens, conform indicatorilor înregistrați la 31.12.2022, s-a estimat că auditului obligatoriu al situațiilor financiare pentru anul 2022 urmau a fi supuse în total 12 entități de interes public (4 întreprinderi de stat și 8 societăți pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social).

Astfel, menționăm că la situația din 30 septembrie 2023, au fost prezentate copiile rapoartelor de audit pentru 52 de entități, din care 24 întreprinderi de stat și 28 societăți pe acțiuni aferente situațiilor financiare pentru anul 2022:

-12 societăți pe acțiuni, din care 7 societăți pe acțiuni care corespund criteriilor de entitate de interes public (S.A. „CET-Nord”, S.A. „RED-Nord”, S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”, S.A. „EnergoCom”, S.A. „Moldtelecom”, S.A. „Franzeluța”, S.A. „Metalferos”);

-24 întreprinderi de stat, din care 2 întreprinderi de stat corespund criteriilor de entitate de interes public (Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” și Î.S. „Poșta Moldovei”).

În conformitate cu concluziile emise în rapoartele de audit recepționate de Ministerul Finanțelor se comunică că, pentru situațiile financiare la 12 întreprinderi de stat și 14 societăți pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social, a fost emisă opinia auditorului fără rezerve, iar pentru situațiile financiare la 12 întreprinderi de stat și 14 societăți pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social s-a emis opinia auditorului cu rezerve.

De asemenea, în contextul executării prevederilor art.7 alin.(2) lit.n) al Legii nr.246/2017 și art.68 alin.(6) al Legii nr.1134/1997, Ministerul Finanțelor prin scrisorile 17/04-312 din 16.08.2023 și 17-04/313 din 16.08.2023 a expediat Agenției Proprietății Publice și Agenției „Moldsilva” solicitarea privind prezentarea copiilor rapoartelor de audit pentru anul 2022. Prin urmare, Agenția „Moldsilva” prin scrisoarea nr.AM01/03-1609 din 18.08.2023 a anunțat că în cadrul întreprinderilor de stat din subordine se desfășoară procedura de selectare a entităților ce vor audita situațiile financiare pentru anul 2022, iar după finalizarea procesului în cauză, Agenția „Moldsilva” va expedia în adresa ministerului copia raportului de audit.

Totodată, se estimează că auditului obligatoriu al situațiilor financiare pentru anul 2023, în temeiul art. 11 alin. (1) al Legii nr.246/2017 și art. 88 alin. (1) din Legea nr. 1134/1997, urmează a fi supuse 106 întreprinderi de stat și 31 societăți pe acțiuni cu capital integral sau majoritar de stat care sînt supuse monitoringului economico-

financiar pentru anul 2022 efectuat de către Ministerul Finanțelor.

VI. Concluzii și recomandări

În rezultatul monitoringului financiar al activității economico-financiare a întreprinderilor de stat și societăților comerciale, efectuat în baza datelor raportului „Cercetare statistică trimestrială Nr. 5-C „Costurile și cheltuielile entității”, datelor Serviciului Fiscal de Stat privind obligațiile fiscale (calculate, achitate și restanțele admise) și datelor privind datoria sectorului public, s-au constatat următoarele.

Potrivit bazei comparabile, per ansamblu, *valoarea veniturilor din vânzări* ale întreprinderilor de stat, înregistrate în semestrul I, 2023, s-a majorat cu 838,5 mil. lei față de semestrul I al anului 2022, iar a societăților comerciale - cu 10479,8 mil. lei.

Concomitent, în semestrul I al anului curent, conform bazei comparabile, 23 întreprinderi de stat și 6 societăți comerciale din totalul entităților economice monitorizate, au înregistrat diminuări ale veniturilor din vânzări cu 59,8 mil. lei și respectiv de 145,5 mil. lei comparativ cu semestrul I, 2022, ceea ce atrage micșorarea taxei pe valoarea adăugată încasată la bugetul de stat și prezintă un risc fiscal pentru bugetul public național.

În partea ce ține de *costurile și cheltuielile suportate* de entitățile economice în semestrul I al anului 2023, se constată că valoarea costurilor și cheltuielilor întreprinderilor de stat s-a majorat, conform bazei comparabile, cu 660,7 mil. lei față de semestrul I al anului 2022, iar costurile și cheltuielile totale ale societăților comerciale s-au majorat cu 1854,2 mil. lei.

Totodată, se remarcă că, potrivit bazei comparabile, în semestrul I al anului 2023, întreprinderile de stat au obținut per total profit din activitate, în mărime de 164,4 mil. lei comparativ cu pierderile înregistrate în semestrul I, 2022, iar societățile comerciale înregistrează per total profit în mărime de 62,9 mil. lei mai mic față de perioada similară a anului precedent cu 450,7 mil. lei.

În acest sens, se comunică că în cazul întreprinderilor de stat, cele mai mari majorări ale profitului comparativ cu semestrul I, 2022 se atestă Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”, Î.S. pentru Silvicultură „Tighina”, Î.S. „Poșta Moldovei”, Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” și Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău”.

Cu referire la societățile comerciale, evidențiem cel mai mare profit obținut în perioada respectivă la S.A. „Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo”, S.A. „Loteria Națională a Moldovei”, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, S.A. „Barza Albă”, S.A. „Drumuri Soroca” și S.A. „Moldtelecom”.

Tabelul 4.3

Informația consolidată a principalilor indicatori financiari ai întreprinderilor de stat și societăților comerciale în 6 luni ale anului 2023, conform bazei comparabile, mil. lei

Indicatori	Întreprinderi de stat			Societăți comerciale		
	sem. I, 2022	sem. I, 2023	abaterea	sem. I, 2022	sem. I, 2023	abaterea
Venituri din vânzări	1989,7	2828,4	+838,7	11737,0	22216,9	10,5

Costuri și cheltuieli	1948,7	2609,4	+660,7	4961,2	6815,3	1,9
Rezultat total, profit (pierderi)	74,8	164,3	+89,5	513,6	62,9	-450,7
Î.S./S.A. cu profit	174,8	292,4	117,6	622,9	794,0	+171,1
Î.S./S.A. cu pierderi	101,4	128,0	26,6	109,3	343,3	+234,0
Achitățile impozitelor și taxelor în BPN	1090,3	715,5	-374,8	793,1	867,6	+74,5
Datorii față de BPN, la 30.06.2023	125,7	60,3	-65,4	6,3	9,4	+3,1
Dividende/defalcări încasate din profitul net obținut în 2022 (la situația din 25.09.2023)		85,95 mil. lei (>200,0% executare față de planul rectificat)			215,5 mil. lei (152,9% executare față de planul rectificat)	

De asemenea, *valoarea stocurilor totale* înregistrate la situația din 30 iunie 2023 de către întreprinderile de stat este de 1272,6 mil. lei, fiind cu 162,2 mil. lei mai mari față de începutul anului, iar de către societățile comerciale, este respectiv de 5798,5 mil. lei, fiind în scădere cu 1545,0 mil. lei comparativ cu începutul perioadei de gestiune.

Cu referire la relațiile entităților economice cu bugetul public național, se menționează că, la data raportării, întreprinderile de stat aveau înregistrate datorii față de bugetul public național în mărime de 60,3 mil. lei, iar societățile comerciale – 9,4 mil. lei. Totodată, din suma totală a achitărilor efectuat de întreprinderile de stat în perioada semestrului I al anului gestionar, în bugetul de stat au constituit 240,6 mil. lei, iar a societăților comerciale au efectuat achitări în bugetul de stat în mărime de 529,6 mil. lei.

Suplimentar se atestă că, la situația din 30.06.2023, Î.S. „Moldtranselectro” dispune de datorii pe împrumuturi recreditate din surse interne și/sau externe *cu termen expirat* față de Ministerul Finanțelor, în mărime de 37,2 mil. lei și 1,62 mil. dolari SUA. Totodată, Î.S. „Moldtranselectro” are datorie cu termen expirat pe împrumutul extern acordat sub garanția statului în mărime de 0,863 mil. dolari SUA (15,8 mil. lei).

De asemenea, la situația din 30 iunie 2023, entitățile cu capital de stat monitorizate, care au contractat credite de la băncile comerciale pe o perioadă de un an și mai mare, au înregistrat un sold al împrumuturilor interne în sumă de 591,36 mil. lei, din care 4,9 mil. lei constituie stocul de arierate – sume restante ce nu au fost achitate conform contractelor încheiate.

Este de remarcat că, *neachitarea obligațiilor față de instituțiile financiare pe creditele interne și externe creează o situație dificilă privind independența financiară a entităților economice. Totodată, neachitarea obligațiilor pe creditele acordate sub garanția statului, precum și cele recreditate generează riscul fiscal (financiar) de stingere a datoriilor din contul surselor bugetului de stat.*

Recomandări

În conformitate cu Strategia cu privire la administrarea proprietății de stat în domeniul întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 911/2022,

ministerele și alte autorități administrative centrale cu responsabilități în domeniile de îndeplinire a Strategiei, în limita competențelor atribuite, vor întreprinde măsurile necesare în vederea realizării obiectelor stabilite în Strategia menționată ceea ce va facilita ca statul să eficientizeze administrarea proprietății publice și să devină un proprietar responsabil, transparent și creditabil, care să asigure entităților de stat oportunități de dezvoltare și profitabilitate.

Urmare a efectuării monitoringului financiar al activității entităților economice cu capital de stat în semestrul I al anului 2023, se atestă necesitatea intensificării eforturilor autorităților publice competente de îmbunătățire a performanței în special a întreprinderilor de stat, prin accelerarea inclusiv a procesului de restructurare a unor întreprinderi de stat, a căror activitate poate cauza riscuri fiscale pentru bugetul de stat.

La nivelul autorităților publice care administrează entități economice cu capital de stat, este necesar să se întreprindă măsuri eficiente pentru intensificarea supravegherii activității entităților, inclusiv prin:

1. monitorizarea modului de înlăturare, de către entități, a încălcărilor constatate de organele de control/ entitățile de audit. Ca rezultat al examinării rapoartelor de audit prezentate de entități Ministerului Finanțelor, se atestă adesea reflecarea în constatările auditului *a unor și aceleași încălcări/ neconcordanțe* pe parcursul mai multor perioade de gestiune. Respectiv, se impune necesitatea implementării neîntârziată a recomandărilor reflectate în rapoartele de audit, pentru a asigura veridicitatea datelor din situațiile financiare ale entităților cu capital de stat;

2. asigurarea efectuării auditului obligatoriu al situațiilor financiare la societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, inclusiv și la toate întreprinderile de stat, cu transmiterea ulterioară a copiei raportului de audit către Ministerul Finanțelor de către fondator, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 484/2019 pentru aprobarea unor acte normative privind punerea în aplicare a Legii nr.246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipal;

3. stabilirea ca indicator de performanță, a țintelor anuale (în %) pentru reducerea arieratelor și datoriilor acumulate, precum și implementarea măsurilor pentru achitarea datoriilor acumulate. În sensul dat, se atrage atenția că cele mai considerabile datorii față de bugetul public național la situația din 30.06.2023 se înregistrează la: Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”, Î.S. „Brănești”, întreprinderile administrate de Agenția „Moldsilva” și etc.;

4. întreprinderea tuturor măsurilor necesare de stingere a datoriilor restante/ achitare a datoriilor conform contractelor încheiate, recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor, precum și cele acordate sub garanția statului, cu o atenție deosebită față de entitățile aflate în procedură de insolvență, întrucât acestea pot deveni obligațiuni convenționale (datorii contingente) de stat, care generează riscul financiar de stingere a acestora din contul surselor bugetului de stat;

5. identificarea măsurilor de consolidare a disciplinei financiare în cazul întreprinderilor de stat din domeniul irigațiilor și gospodăririi apelor, etc., care în mare măsură, înregistrează pierderi din activitatea desfășurată.

La fel, *la nivelul organelor de conducere a entităților economice cu capital de stat*, în vederea asigurării procesului de administrare eficientă a proprietății de stat, este importantă întreprinderea măsurilor de rigoare întru îmbunătățirea situației economice, prin:

1. raționalizarea cheltuielilor;
2. evitarea cheltuielilor neîntemeiate și neregulamentare;
3. elaborarea unor planuri anti-criză pentru întreprinderile care nu efectuează activitatea economică;
4. reducerea costurilor variabile prin îmbunătățirea fluxului tehnologic;
5. monitorizarea riguroasă a creanțelor entităților și anume a modului și termenului de recuperare al acestora, pentru a evita apariția creanțelor dubioase, compromise care nu pot fi recuperate și care generează pierderi financiare pentru entitate. În sensul dat, se comunică că potrivit rezultatelor inspectărilor financiare, precum și examinând rapoartele auditorilor asupra situațiilor financiare ale entităților cu capital de stat, se atestă că una din problemele comune cu care se confruntă entitățile cu capital de stat, este managementul ineficient al creanțelor manifestat prin neefectuarea inventarierii anuale a acestora în vederea confirmării acestora, neîntreprinderea măsurilor timpurii cu privire la stingerea acestora pentru a nu admite creanțe compromise și a măsurilor juridice necesare pentru recuperarea creanțelor în instanța de judecată;
6. diminuarea datoriilor comerciale, precum și cele față de instituțiile financiare;
7. prevenirea formării de stocuri supranormative și valorificarea operativă a celor existente (devenite disponibile);
8. creșterea calității serviciilor prestate;
9. implementarea sistemului de control intern la nivel de entități, în corespundere cu cerințele legislației contabile în vigoare, a managementului riscurilor de corupți;
10. necesitatea de instruire a personalului, întru evitarea lacunelor în abilitățile profesionale ale angajaților, prin participarea la cursuri, seminare, etc. Se atestă la unele entități o slabă pregătire a personalului responsabil de înregistrarea faptelor economice;
11. actualizarea sau întocmirea după caz, a regulamentelor interne necesare desfășurării activităților entităților. Ca urmare a informațiilor din prescripțiile Inspecției Financiare, se constată că în mare parte lipsesc Regulamente privind achizițiile;
12. asigurarea transparenței procedurilor de achiziții, precum și a activității desfășurate prin publicarea informațiilor obligatorii pe pagina web etc.

Totodată, rezultatele monitoringului financiar servesc drept sursă suplimentară de informare a Guvernului și autorităților publice competente în procesul luării deciziilor privind administrarea și deetatizarea patrimoniului public, după caz, privind restructurarea, atragerea investițiilor private prin privatizare sau identificarea soluțiilor

de consolidare a disciplinei financiare și de sporire a eficienței utilizării patrimoniului public.

Rezultatele monitoringului financiar se utilizează de către autoritățile publice competente la efectuarea previziunilor cu privire la evoluția activității întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, diagnosticarea stării financiare a acestora și a nivelului de gestionare a patrimoniului public, inclusiv prin estimarea încasărilor la buget sub formă de defalcări/dividende din profitul net obținut.